

Minu esimene käsurida

See miniõpik on mõeldud umbes 10–15-aastasele õppijale, kes tahab näha, mis asi terminal on ja kuidas sellega rahulikult sõbraks saada.

Eesmärk on lihtne: teha paar turvalist sammu, näha, et käsurida ei ole hirmus, ja minna siis edasi suurema õpiku juurde.

Mis asi see terminal on?

Terminal on aken, kuhu saab kirjutada käske. Arvuti loeb need läbi ja teeb siis midagi:

- näitab infot
- liigub teise kausta
- loob faili või kausta
- käivitab mõne programmi

Kui kasutad hiirt ja aknaid, siis oled graafilises liideses. Kui kirjutad käske tekstina, siis oled käsureal.

Käsurida ei ole maagia. See on lihtsalt teine viis arvutiga suhelda.

Kolm kuldreeglit

Enne esimesi käske jäta meelde kolm harjumust.

1. Alusta käskudest, mis ainult näitavad infot.
2. Harjuta oma kaustas, mitte suvalises kohas.
3. Kui mõni käsk jääb tööle ja sa ei saa aru, mis toimub, vajuta **Ctrl-c**.

Neli turvalist esimest käsku

Need neli käsku on head esimesed sõbrad:

- `pwd` — näitab, kus kaustas sa parajasti oled
- `ls` — näitab, mis selles kaustas sees on
- `whoami` — näitab sinu kasutajanime
- `date` — näitab kuupäeva ja kellaaega

Näide:

```
pwd
ls
whoami
date
```

Mida sa tavaliselt näed:

- `pwd` annab ühe failitee
- `ls` annab failide ja kaustade nimed

- `whoami` annab ühe nime
- `date` annab pika kuupäeva- ja kellaajarea

Kui mõni neist käskudest vastab ainult ühe lühikese reaga, on see täiesti normaalne.

Esimene oma harjutuskaust

Tee endale koht, kus saad julgelt proovida.

```
mkdir -p ~/tmp/minu-proovid
cd ~/tmp/minu-proovid
pwd
```

Mis siin juhtus:

- `mkdir -p` tegi kogu tee korraga valmis
- kui `tmp` kausta veel ei olnud, tehti ka see
- kui `tmp` oli juba olemas, tehti ainult `minu-proovid`
- `cd` läks sellesse kausta sisse
- `pwd` kontrollis üle, et oledki õiges kohas

Lihtne mõtteviis on selline:

- `mkdir` loob ühe kausta
- `mkdir -p` võib teha mitu puuduvat kausta järjest

Kui näed failitees midagi nagu `tmp/minu-proovid`, läks hästi.

Esimene fail

Nüüd teeme ühe väikese faili.

```
echo Tere > tere.txt
ls
cat tere.txt
```

Mis siin juhtus:

- `echo Tere` pani ekraanile sõna `Tere`
- märk `>` suunas selle teksti faili
- `ls` näitas, et kausta tekkis fail `tere.txt`
- `cat tere.txt` luges faili sisu välja

Tee koopia

Kui sul on üks fail olemas, saad sellest koopia teha.

```
cp tere.txt koopia.txt
ls
cat koopia.txt
```

`cp` tähendab kopeerimist. Pärast seda peaks sul olema kaks faili:

- `tere.txt`
- `koopia.txt`

Kui kirjutamine läheb viltu

Käsureal ei pea kõike lõpuni välja toksima. Kasulikud nipid:

- `Tab` püüab faili- või kaustanime lõpuni aidata
- nool üles näitab eelmist käsku
- `Ctrl-c` katkestab käsu

Näiteks kui kaustas on fail `tere.txt`, siis kirjuta:

```
cat te
```

ja vajuta `Tab`. Sageli lõpetab shell nime ise kujule `tere.txt`.

Väike mäng

Proovi nüüd ise:

1. tee fail nimega `nimi.txt`
2. kirjuta sinna oma eesnimi
3. tee sellest koopia nimega `nimi-koopia.txt`
4. vaata `ls` käsuga, kas mõlemad failid on olemas

Kui see õnnestub, oled sa juba teinud päris väikese käsurea töövoos.

Mis edasi?

Kui see miniõpik tundus jõukohane, loe edasi põhiraamatust just neid peatükke:

- Terminali esimesed sammud
- Abi leidmine: `man`, `-help` ja `info`
- Kataloogid ja failid
- Teksti vaatamine ja liikumine

Kui tahad lihtsalt peamise õpiku avalehele minna, ava:

- Linux/Unix/macOS käsurea kiirõpik